

המצפה

דמי התימרה לשנה כפולין 1600 מ"פ.
 לרבע 400. מחיר גליון בודר 35 מ"פ.
 באוסטריה 600 כתר לשנה 150 כ" לרבע.
 במשינו-סלובקיה 100 כתר לשנה 25 כ" לרבע.
 ביוגוסלביה 120 כתר לשנה.
 ברומניה 100 ל"י לשנה 25 לרבע.
 מחיר מודיעות 30 מ" בעד שורה
 קצרה או מקומה. מחיר ברכת מז"ט או
 הורעת אירוסין 300 מ". האדרסה :
 "Hamicpe" Kraków ul. Młodowa 22

Kraków—Lwów dnia .21 października 1921.

גליון מא.

הראהא—לבוב, רחוקים תיפ"ב.

אל הכוראים.

ולעת עתה רק בלתי-איסתגים במרה הנונה, נוקקים לה, זאת אומרת :
 א"י וכל ההכשרות עליה ועל אדותיה.

מיליוני אנשים נלחמו נהרגו ונפצעו, וכמעט לכלם העמידה
 ההשגחה את מתן שכרם בצדק: הללו נתרוממו בנצחם את האויב,
 והללו נשתחררו מכבלי העבדות, ואף המנוצחים מצאו נוחם בפרקם
 מעליהם עול מלך רודה ומדבא ושולל את הכות אורחיו, רק לאבדות
 היהודים המרובות במלחמת העולם אין תשלומין, והרכבות ששבו
 ממערכות המלחמה שאלו בתריקת שנים: בשביב מי ולמה מתו אלה
 מאחינו, שהשארנו כבורות שיתין ומערות, שמשם לא ישובו? ואנו
 למי ולמה עמלנו? ומת נשתינו מכל אומה ולשון? ! וכשניתן להם
 המענה מסקרימו כמעט רגע שכה נפשם למנוחתה, אלא שהדבר נמשך
 לאורך ולרחב ואין סוף לצרות, מהלת הגלות של ונושנתם מצד זה,
 שנאת העמים וכל הני עקולי ופשיורי הקשורים עם הפוליטיקה וה-אמתי
 והיושר הארופאי מצד שני — המשינו את בנין הבית הלאומי
 והשמיטוהו עד אין סוף, והעינים הרטובות והארומות מדמעה עשוקים
 לא זכו עד עכשו לראות אף התחלה הנונה מבנין בית-הלאום, אלא
 רק זעיר שם זעיר שם, באו הופעות ידועות, שהורידו את מצב-הנפש
 והשביעו תמרורים את הנשמה הרואבת, ואם תמצא לומר, הרי השם
 המתאים למצב זה של עכשו: סוכה!

ובא וראה גדולתם של ישראל! דרכם של אוהיע, כשהם
 מספרים בשבחם של ישראל, להטעים, שהללו עם קשה עורף הם,
 עומדים על דעתם ואינם נוחים להטמע בין אחרים, אינם מוותרים על
 ישותם ועל זכותם, למרות כל הרדיפות המעיקות ולהין האויב, כל
 ההסטוריה הישראלית היא עדה חיה לזה.

ועכשו הניעה העת להראות, שכחו זה של עמנו יפה הוא לא
 רק בהגנה, כיראם גם בשעה שהדבר נוגע לבנין ולמעשה, עם קשי-
 עורף זה החוה את דרכו ציונה ולא ישוב אחור מפני כל, עד סוף
 כחותיו יחזיק בקדושת מטרותיו, עד ישוגו פני סוכת דוד הנופלת ותהי
 לבית ולבנין עדי עד.

עם אחר אם היה מי שהוא בא וקושר את תקותיו ועתידותיו
 בסביבה זו של עתה ומנבא לו ממנה בית לאומי בעתיד, היה בוראי
 כועס בסוכתו ויוצא.

אבל עם ישראל אינו כן, הוא מזיין בסבלנות, רצונו עז, ורחו
 עשוי לבלי חת, ומסוכה זו של עכשו הוא מאחל לעצמו, בית נכון
 ונשאי בעתיד, ואז יתנו עדיהן ויצדקו.

א. א. קופפרשטיין.

"אני שלמה".

זכרתי כשהייתי נער קטן הלומד בחדרו של וולף לייבליס,
 שנקרא גם בכנוי, יקב זאבי, בשוכי בלילות החורף מן החדר הכיתה.

אחרי שקבענו את המחיר החדש של "המצפה"
 לראש השנה, כדי למלא במהצת את הפסדנו
 שהפסדנו עד כה, העלה המדפיס פתאום שוב את
 שכר הדפוס ביותר מכפלים וזוהי הסבה, שאחר
 הגליון של סוכות לצאת לאור, הננו אנוסים אפוא
 להשוות את המחיר כך: המחיר לשנה 1600 מרק,
 לרבע שנה 400, מחיר גליון אחד 35 מרכ.
 אלה ששלמו כבר את המחיר הפודם ויאלו
 להוסיף ע"פ המחיר החדש, למען נוכל עמוד.
 מר"ל "המצפה".

תוכן הענינים.

סוכת ההוה, א. א. קופפרשטיין, אני שלמה, מ. ישננה, —
 מתהפכות הומן: לולכ הנוול, — מדינה ומדינה ומקריה: כקראקא,
 כפולין הקטנה, כפולין, כרוסיה, כאשכנז, באוסטריה, כביהם, כהנה,
 כארץ ישראל, במארוקה, באמריקה, — השבוע ככף העולם, — פרו
 עץ הדר, הרהיג מ. א. עמיאל, — שמחת תורה בעיירה, זושא בעקי.

סוכת ההוה.

בגלגולי ההסטוריה שלנו הרבים והמשונים, ושכולם בחד מסקים
 רוח צער ומספיים בלי הרף על עניתו של עם בודר במועדו ושהשבונוותיו
 עם הגהלת העולם בהכרה מיוחדים במינם הם, רגילים היינו לראות
 בסוכה זו סמל גלותנו, כמו זו גם זו דירת ארעי רפויה, לקויה, ועומדה
 רק בפני רוח מצויה, כלונסאותיה לא של כדול, קירותיה סרקים סרקים
 וממעל לה צלחה מרובה מתמתה.

ועובדה היא, שגם זה דמיין לא צולח היא, היו תקופות שבהיינו
 בין האומות אין בהם לא קורות ולא דפנות ואף לא מעין צל של
 חבו, רק רוח סערה, עוקרת ומתפכת, סער זורם שוטף ועובר ואין
 מנוח ואחיה, כאב, צער וניוויל הנוף והנשמה, סוכה, שאף לסעורת
 ארעי אינה מוכשרת, ראה יהודי אוקראינה ודומיהם, ובהנה הוא רבים
 היו בהסטוריה מיוחסת זו שלנו.

עכשו שרה לנו ההסטוריה את השעה האקספרסיונית שבהיינו
 ההוים, כרצונה כי עז, שאין חקר לו, בראה לנו את הסוכה לכך
 פרטיה, חיוביה ושליחותיה, בה המה עם צל משמשים כערבוביה.

מלך השדים טלפחהו טלפחה על ארבע מאות פרסה. והיה שלמה נודד בארץ, רעב וצמא, ואל כל אשר בא קרא: אני שלמה ולא האמינו לו האנשים הרעים, והשבוהו לרמאי ולמתעתע. ופתאם עלה על לבי זכר פטלורא, פטלורא, מאכנה, בלהוביץ, יהודי אוקראינה, חולינינס התרוצצו; אשמדאי, פטלורא, מאכנה, בלהוביץ, יהודי אוקראינה, חולינינס שדים, רב אוקראיני, שלמה המלך... וכאב נדוד, נדוד מנשוא לחץ את הלב, וצער נדוד מאד תקפני, ונברו הרחמים על אחי האומללים, אחי הישרים והטובים יהודי אוקראינה, שאין שבר כשכרם ואמין באמונם, וזכרני, איך קבלו אותנו יהודי ביהם כאשר עברה עלינו כוס הנדודים, בשנת תרע"ה, בעת שעזבנו את כל טובנו ורכושנו מפתח הרוסים, ואיך התיחסו אלינו יהודי ווינה וגם נכרים ואיך מתיחסים כעת יהודי ארצנו השלום לפליטי אוקראינה... ובושה גדולה תכסה פני בושה לדורות, וכעס ומרי ומשעמה רבה יתדגשו בקרב נפשי ומחי לא ישיג מאוסה מן כל הנעשה זה עתה... האומנם כה ירד העם, עד שגם הנש הרחמנות, שהצטיין בו תמיד וזה כל תהלתו — פנ מתוך לבו? ומה עוד נשאר לנו אם גם את השיר הזה אכדנו?... וכאילו זכות ומשפט אנו באים להתאונן אם נכרים עושים לנו עוץ? כלום אנחנו בעצמנו טיכים מהם? יבא! נא מעשינו ויפתחו על פנינו... יזכרו נא אחינו את כל הטובה, שעשו לנו יהודי אמריקה תיכף אחרי המלחמה, מה רבה היתה העזרה, שהחישו לנו וגם עד היום גדולה התמיכה, שהם תומכים בעניי ארצנו ויתנו אל לבם מה שהם עושים בשביל חלכאי אוקראינה, אלה היהודים הישרים והטובים, שיכולים באמת להתפאר, בלב היהודי שלהם. הנה ימי התרף ממשגישים ובאים ורובם של אחינו הנולדים הגם ממש ערומים, שוכנים באהלי קרשים, רב הקור, אם לא יחישו לעזרתם יגעו לנגד עינינו, יזכרו נא עשירי עמנו 'את גודל האחריות, הרובצת עליהם ורק עליהם ויעשו דבר לטובת פליטי הרב, מיום נלות ישראל מארצו לא נמצא עוד מספר רב כזה מעמנו בצרה גדולה כזו שיהודי אוקראינה נמצאים כעת בה, גרוש ספרד, מסעי הצלב, גם נזירת תיח, אינם מגיעים בנוראותיהם לנוראות הטובה, שנעשה ליהודי אוקראינה, כל השמועות המגיעות אלינו מהתם — אינן אלא הר קלוש מן הצעקה הגדולה — צעקת הדם של רבבות בני אדם נקיים... ואם אין לאל ידנו להצילם מזה ולפדותם ממות — הנה עלינו לעזרם ולהושיט להם יד עזרה, יד אחים נאמנים בהמלטם אלינו מכף מרצחיהם, מארץ הדמים. אין חכם כבעל נסיון' — אומרים; ואיה אפוא חכמתנו? הלא אנחנו נסונו כבר לא אחת בארץ, ויודעים אנו טעמה של נלות בחוץ נלות וגם טעם הורוע לא זר לנו...

ומאין זו האדישות, והיחס הקר להמכאוב הנדוד, שאין דומה לו בכל תולדות עמנו? האומנם, הוי האומנם הדל עמנו הזקן מהיות ללאום אחד, שהאחד ערב בעד השני, שהאחד מיצר עם רעהו? ומה פרושן של הקריאות הבדלתי נפסקות הנשמעות במחננו: לאומיות, אחדות, אהבת ישראל' ע"פ הנוסח הישן? ופחד גדול יקראני, אולי באמת אין כל תוכן למלים האלה, והכל אצלנו הוא רק בכחינת מצות אנשים מלומדה? והעיקר חסר כאן, אין רבר רק, אסתרא בלנינא, אולם כרגע — וויק תקוה נעימה יאיר את מהשכי לבי, ורוח תנחומים יסור את ענני הפשק המה, מאמין אנכי בעמי הנדול והקדום, אני מאמין!

מתהפוכות הזמן.

לולב הגזור.

חקרתי ממי עוכרי דרבים ובמסעי אני: כיצד נבנו כפולין בתי התפלה, החריבים והמרחצאות, שהחבו במלחמה? קבלתי מענה בכל מקום: בממון הועד האמריקני, כמה אחם מפרנסים את הפון פליטי

אחרי ארוחת הערב, היינו מתכנסים אני ואחי ואחותי מסביב לאמנו, יושבים צפופים ודחוקים זה לזה, ושומעים ברערה ובהילגיל את ספורי האם המושכים את הלב... וספורי פלא ידעה אמי לספר מן הבעש"ט, מן המגיד מקוצניץ, מן האחים הקדושים מליונסק, מן הרופשיצאי, וגם מן הרבי ר' משה'י מרזובוב, שהיא בעצמה זכתה לראות את פניו המאירים ולתת לו פתקה עם סדיון, ואנו הילדים מאמינים בני מאמינים, שתינו בצמא את דבריה הנעימים ולמרות הנוראות, שהיו בספורים אלה — התענגנו בהם עונג רב והיינו נכונים לשבת כך על ידה, ולהקשיב כל אותו הלילה, מבלי להתנמנם.

אכן קסם נדוד היה בדברים האלה, שלקה שני את הלב הרך, הוי על הקסם הזה כי גו! ליד הורף קר וסועה, ילפת הרוח מרעידה ומרקידה את השמשות, נורא בחוץ! בלב מתגבר הפחד, דומה: ריב איננים שמה בחוץ, כחות נסתרים עורכים קרב עם הברואה, הפצים הם להתריבה, לערותה עד היסוד בה...

ובחדר — מה נעים, מה שר, מה טוב! בהדר הכירים מסביב לתנור הנוערה יושבים כל הילדים ומקשיבים ספורי האם, והיא מספרת על דבר שלמה המלך ואשמדאי מלך השדים, שהנלה את שלמה במרחק די מאות פרסה מירושלים, הוא ישב על כסא מלכותו ומלך תחתיו... ושלמה המלך נדד בנכה, לבוש קרעים כהלך עני, ובכף מקום שבא שמה קרא: אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלם, והיו האנשים לוענים לו וקוראים לו משוגע, המתמר 'למך' ורא האמינו לדבריו.

ובחוץ מתהולל הסער ומיכב אימות בערכוב קולות משוגים ואני שומע את קול השדים שליחין ואשמדאי, וגם את קולו של שלמה האומלל הנני מאזין מתוך הסערה, הנה הוא קורא את קריאתו אני שלמה, אני ש-ל-מ-ה!! תועה הוא מעיר לעיר וממדינה למדינה והכל זר לו ומזר, בלי מודע ובאין מכיר, מי ישים לב לעני משוגע? והוא התכם מכל חכמי הקרב, המלך המהולל הזה, אינו יכול להוכיח במאום, שהוא שלמה המלך... וצד, הוי מה צד עריון הן כרוי די שהצדק אתו, אני מכיר אותו היטב, הלא הוא בנה את בית המקדש הגהדר וישב על כסא שן נפלא, שעשה ברב חכמתו, ככתוב על ספר תרגום-שני, וגם את תפלתו היפה הליקחת לב בנועם משפטיה הפשוטים באהבה אזכורה, התפלה שהתפלף במעמד כל העם, ככחותו לבנות את בית ה', הוי מה נגע נודלו המר אל לבי! אולם כאשר נמרה אמי: כי אחרי זמן רב שב שלמה ירושלימה, והסנהדרין נלו את תרמיתו של האשמדאי ושלמה הושב אל מלכותו — נחישבה עלי דעת, והלכתי לישון בלב שמה, ושנתי ערבה לי... — — —

מאז עברו כבר שנים הרבה, הילד — היה לאיש, וספורי האם כמעט שנשכחו כליל מצדו, אכן יד הזמן בכל, ובשכבר הימים הכל נשכח, וגם הספור היפה על אודות שלמה ואשמדאי נמח מן הלב וזכרונו לא בא לפני, אך לפני ימים אחרים, נזכרתי פתאם בו משום מעשה שהיה: אל המסעדה הכשרה של מר ג-ר נכנס יהודי עני, בעל פנים חורים-הולנים, נוף רזה ומדולדל ובגדים בלויים ומלוכלכים, ובקש תמיכה מבעל הבית, וביחוד בקש איזה בנר בשביל אביו הערום, מפליטי אוקראינה הם, ונמלטו בדרך גם על נפשם, הוא בעצמו הנהו רב ודקטור לפיזיולוגיה והתחיל לדבר עברית, אחרי כן גם צרפתית, אולם בעה"ב הטרוד לא שמע בכל וכלל לדבריו, הוציא עשרים מרק מכיסו — ונתנם בידו הנדיבה לאיש העומד אצלו, עם הערה קפה בצד: ישכל השנוררים כעת מתחשבים לפליטי אוקראינה, וכיסי דרייס ורננים הם.

אולם — הוסיף — לתרמיתם כבר נודעה בקהל ואין משגיחים בהם...

אני שלמה' נצנץ העיון-זיק במחי... ופתאם זכרתי את כל הספור מראשיתו ועד סופו, שספרה לי אמי לפני כמה שנים, והספור — מה עצוב הוא בתהלתו: מעשה בשלמה המלך הנדוד, שאשמדאי

הרכבה מעניני היהדות. לפנים היה כל יהודי שוכר לו מורה עברי פרטי, להשלים את הלמוד היהודי; היום הלמוד הפרטי הוא ביוקר גדול ואין יד כל יהודי משגת. לפיכך הוא מוכר מה שכבר הציע לפניו, לערוך קורסים כלליים לתלמידי בה"ס חוץ משעות למוד הדת. לעשירים בשכר ממוצע ולעניים חנם. מר פֶּרְנַקל קובץ אנכ גם על המורים העברים, שאינם מלמדים אלא את הדין ומזכיר את וידויו של המורה מר בינגר בהצפירה וב"המצפה" ודורש להטיל על המורים, שיחנכו את התלמידים ברוח היהדות. מר וואלצ'ך דורש לחנך את המורים עצמם ברוח היהדות, או יחנכו גם את תלמידיהם כן ומדוע אין הרבנים מקימים לנו מוסד לחנך מורד יראי שמים? מר פריינד אומר: עד שאתם טובלים על מורי הדת, מדוע שכחתם את הטובות, ששם היו נערכים ג' פעמים בשבוע הרצאות בענינים מדעיים ויהודיים לבני הנעורים והפועלים ועתה סגור היכול ההוא ואין משתדל לחדשו. הויבר דיר ה, לאנדא משיב על דבר הנדאה הדת. שחסיים ככלל מורידת ואין ממי לדרוש וממי לבחור. וכדבר היכל הטובות הנה אפר שלטון העיר את פתיחה ההיכל, הנמצא בדיוטא העליונה של בית הקהל, מטעם סכנת נפשות. כבר השתדל ואין תקוה לסתתו. שתי ההצעות נמסרו אל ועדת החנוך.

הדיר פיליפ לנדא מציע הצעה נחוצה, שיקצב הקהל מס חדש מכל חופה, כל יהודי מוציא סכומים עצומים כיב על נשואין ולא קפידו אם תהיה עוד הוצאה אחת בשביל הקהל. יש לקצוב מן 300 עד 1000 מרק, הדיר צימרמן דורש לקצוב מן 1000 עד 20,000 ועוד מס אחר מכל נט. הפינסים החרדים מתנגדים למס כאלה, כי בעבורם ישונו רבים לעשות נשואי סתר ויצמחו מהם מכשולים חדשים. בירנהק מוכיחם, שבחוגי החרדים הלא נעשו תמיד נשואי הסתר ומדוע הם יראים עתה כיב? אין זה אלא שהם מתנגדים לכל מס הנגבה מן העשירים מיד ליד והם רוצים דוקא מסים אמצעיים, המוטלים על שכמ העניים. הצעת דיר לנדא נתקבלה.

לבנהיים שואל שוב עיד חכור קהלות פדנורוה וקראקא. היור עונה, שצריך להשתדל בזה ביתר עז, כי מטעם העדה נאסר לבנות חומה מסביב לביה"ק החדש ואין עוד שום בית קברות לקהלה הגדולה. מר דייטש מתאונן על הצפיפה במטבחים של חופות, שהיא סכנת נפשות ממש וכן הוא במקוה בע"ש. אנו דורשים תמיד מסים מאת העם, עלינו גם לתת לו מאומה, צריך להוסיף על מקומות שחיטת העופות ולהקים שוחט מיוחד, שישחט בשביל הנרים, שלא יצטרכו יחידים להתמתן להם. בירנהק מזכיר עוד פעם את חמס השוחטים בשחיטת עופות. היור אומר, שמשום זה החליטה הועדה להרים שכר שחיטת עופות ולשלם לשוחטים די מחיתם ולאסר עליהם להטיל מס מיוחד על העם מדעת עצמם.

דיר הילפשטיין מתאר נחיצות בית-החולים ודורש בשם הועדה חמש מיליונים לתקן צרכי ביה"ה. הדבר נתקבל. לעריכת התמחו לבעלי בתים דרשה הועדה מאה אלף מרק, שפירא דורש מאתיים. נתקבלה הצעת הועדה.

אחיב דנו על הצעת הועדה בדבר הרמת שכר שחיטת עופות, כדי להוסיף על שכר השוחטים, כדי שלא ידרשו שכר שחיטה שנית. הציונים דורשים בעז, להוסיף גם על שכר שאר פקדי הקהל, המקבלים עדיין שכר מנוחך לא לפי ערך הממון בזה, מזה השתרבב וכוח ארוך מאד. מר בומינגר דורש, להתנות עם השוחטים הנאי בני ראובן ובני נה, שאם יוסיפו לדרוש שכר שחיטה שני לא יקבלו את ההוספה.

באחרונה נשארה עוד הצעת הועדה לממונות לקצוב מתן פעם אחת שי אלף מרק לקרן היסוד. אך לפי שהאריכו בנכוחים והשעה מאוחרת נשמטו הפינסים אחד אחד ולא נשאר המספר כדי להחליט. שפירא ודיר צימרמן מאשימים את מתנגדיהם, שבמחכוין עשו כן והענין נשטט.

המלחמה והפטרומות, הממלאים את כל הערים זה כמה שנים? — שוב בממון הרדיק, כמה אתם מכלכלים בים, בני ילדים, בתי יתומים, חדרים, בתי ח"ה, קורסים ועוד מוסדות צבויים כאלה? — שוב בעזרת אמריקה. ומפני מה נסגרו מוסד פלוני ואלמוני? מפני מה נמוגים מאות רבנים ומורים ברעב? — לפי שהועד האמריקני הסתיר פניו והדר מתת את תמיכתו. ועשירינו לא יניעו יד להושיע. הם טוענים: לאמריקה הישועה! זהו תפקידה לכד ואנחנו מה? לאמריקה נעלה דלתיה לא רק בפני גולים, כי אם גם בפני צעקת עשירי אירופה להושיע את ענייהם, למען יפטרנו המה.

אסיכין דומה שכל עולמנו בזכות הודו הטוב באמריקה הוא מתקיים וללא הוא אז אבדנו בענינו. ואני מכיט על הדבר בתמהון ובמנדיראש, כמו על אחת מחידות העולם. כדי לי שעניות ארצות המזרח היא מושג יחסי, שהעולם טועה בו, אמנם ארץ פלונית וארץ פלונית, שמלחמת שבע שנים התחוללה בהן, הן עניות, כוראי, שטרותיהם הססירו ערכם ואין הכנסותיהן מספיקות למלא את הוצאותיהן. אבל העולם הוא גולם ומחליף את המדינה ביושביה ומדמה, שגם כל יושבי הארצות הן רשו ורעבו. ואולם אנחנו יושבי הארצות הן הרי יודעים את האמת, כי רק קופות המדינות התדלדלו, מפני שהממונים על כלכלתן לא ידעו להתאים את מקורות הכנסה אל ההוצאות, המרובות, שנכפלו פי אלף, כמו שיודע כל יחיד ויחיד, אפילו שכיר היום ואפילו האבד הנבער מדעת ואפילו המחזיר על הפתחים, ואילם היחידים לא מכו ולא רשו, אלא ארבה העשירו, מעולם לא מעטו האכיונים ולא רכו העשירים כל כך בארץ הארצות העניות כמו בזמן הזה דוקא. ובכל זאת אנו מצפים לשלחן אחרים, מתוך הנילות.

ושואל אני ומתקשה זה כמה: מדוע צריכים יהודי אמריקה לכלכל את כל מוסדינו הצבויים? ולמה להם לפטור בצדקתם את עשירינו הרבים מעשות חובתם? ואם אין עשירינו עושים את חובתם, הרי הצבור האמריקני עושה צדקה בממונו לעשירינו ולא לעניינו, ועשירינו, שנתמנו לוועדי העזרה, רוצים לצאת ידי חובתם בלודב הנוול, והיא מצוה הבאה בעבירה. מדוע לקנות בתים ובנדי תפארת וכל מינ מותרות ומטעמים ומעדנים אינם מצפים לתשועת זרים?

ומה אנו נומלים לאחינו באמריקה בעד רוב חסדיהם? אנו נוהגים להם את שארית רבנינו, את מבחר חוגינו, את מיטב מורינו, ואת פליטת סופרינו. וארצותינו האירופיות נעשות כמזולה, שאין בה דנים. אמריקה אומרת לפולין: תני לי הנפש והרכוש קחי לך. ואמנם הכסף הרב, שהיו עשירינו הרכים צריכים לתת לכלכלת עניינו, מוסדינו ורבנינו, נשאר בכיסם, ותרבותנו כונה לה בית מעבד לים, וחוששני שעוד מעט ותבא מהפכה גמורה בעולמנו. אם נצטרך אנחנו לרב הגון לחון מובהק, למורה מומחה, או לסופר ותיק נשלח להביאם מעבר לים ואם יצטרכו אחינו בארץ קולונקוס להקים איוה מוסד צבוי יפנו ארצנו לעזרה, התפקידים יתחלפו. ואין זה מחזה חדש כלל. הפכפך.

מדינה ומדינה ומקריה.

בקראקא.

ישיבת הקהל, מר שמואל שפירא קובל על מורייהדת, שאינם מגדלים את תלמידיהם ליהדות ועל בתי הכנסת הנועלים דלתיהם כיוצא בעד סטודנטים ואפילו בעד אופיצירים, מר דייטש מוסיף שמורייהדת מוללים בחוקי היהדות לעיני תלמידיהם ומשחיתים כזה את מוסרם. הדיר פישלוביץ מנין על מורייהדת, שמחייבים אותם שלא בפניהם ודורש למסור הדבר לועדת בה"ס. מר הוימן אומר: השעות הקצובות לדתנו בבתי"ס מעשות הן ואין בהן כדי להנחיד לתלמידים

בפולין הכמנה.

ספירת העם והשפה העברית. אחת המטרות להצטיינות והתולה של העתונות הפולנית היתה תמיד השפה היהודית או כמו שכונה: הורגון היהודי. השפה הזאת היתה לפניהם מצד אחד סמל הפרוד היהודי ומצד שני לשון נרמית שנואה תכלית השנאה. באיזה אופן יכלה שפה אחת לשמש סמל לשתי לאומיות כאחד? את ההידה הזאת אני מניח למוחה הרופף של העתונות הזאת לפתור. רוצה אני להזכיר פה רק באיזה בוו ולעג נפגשה השפה הזאת מצד הפולנים שלפי דעתם אין היא שפה כלל, אלא מין תערובות לשונות.

כאופן פחות גרוע מזה התייחסו הפולנים להשפה העברית, שסוף סוף בתור שפת התורה והנביאים, הקרושה גם להקתולים ובתור שפה של תרבות קדמונית, מן הנסע היה להמיט עליה קלון ולעג כזה. אדרבא מתוך הובחוס הפומביים, שנערכו בקראקא בין מיבי הצבור הפולני מצד אחד והיהודי מצד שני ומשיחות אחרות נודע לנו שבספירות אלה נוטים להכיר את השפה העברית בתור השפה הלאומית של היהודים ושיש ביניהם מספר מסוים של חובבי השפה העברית, גם הסלאוואץ' הלבובי יצא כמאמר הרף נגד ההשערה, שהיהודים יכתבו בספירת העם את הורגון בתור "שפת-אמם" וכנגד זה הוה דעתו, שאין להפולנים כלום נגד אלה היהודים, שיכתבו עברית בתור שפת אבותם אם הם משהמשים באמת בשפה הזאת. והנה באה הקונסקריפציה והפכה את הקערה על פיה, מכל ערי גליציה המזרחית מזדעזעים, שפקידי הקונסקריפציה העבירו קולמוס על עברית, ובמקום שלא יכלו להכניס את הפולנית כתבו "יודיש" בתור שפת אבות של היהודים, אם אמנם לנו העבריים ברור הדבר, שלא מן הפולנים יצא משפט השפה העברית, וכי השפה העברית תהיה סוף סוף השפה הלאומית היחידה של עמנו אם גם הרבה מכשולים תמצא על דרכה, ושום גורם היצוני אינו ראוי להחליט בדבר אם השפה העברית או ה"יודיש" תהיה שפת עמנו, אבל דוקא בשביל זה אנו מוכרחים למהות בכל תוקף נגד עוות הצדק, שנעשתה ע"י פקידי הקונסקריפציה בשלם מבני עמנו את האפשרות להביע את רצונם החפשי בספירת העם, כל צעיר פולני נבער מדעת, שנתמנה לעוזר בספירת העם, עשה פוליטיקה מדעת עצמו על השבון היהודים ויף את גליצונת הספירה באופן אחר מיוזמי הכרו והטעה את ממשלתו. אנו מוכרחים להודיע להממשלה את התמרמרותנו על התערבותם של פקידיה בענינים פנימיים של היהודים, שאין להם לא הזכות ולא הדעת לפתרונם, והמחאה הזאת צריכה להיות כ"כ חזקה והולמת, שהר קולה ישמע עד לספירת עם הבאה...

יוסף שמערין, לבוב.

בפולין.

פוליטיקה של שקר. ממשלתו של המרצה שמעון פטלורה עודנה נעה ונדה בפולין ואין לה מנוחה אחרי שהיל הסובייטים תפשו מקום בכל ארצות אוקראינה, הממשלות אין יודעות אותה ופליטי הרוסים, השואפים לרוסיה גדשה, בופיים בה, מאין לה על מילחשען היא מקיימת את המסורה הסלביית, כי בכל צרה יבאו אל היהודי, וגם אמנם נודונו להם איזה יהודי בוגר, שמכר את עצמו ורוצה למכור גם את עמו למרצחים, וכך פרסמה אותה הממשלה הנודדת בימים האלה הודעה רשמית ע"י איוו, לשכת עתונים יהודית (היא כנראה אותו היהודי הנמכר לעקר) בלשון פולנית נשחתה ונלעגה, כי בוועידת הועה"פ היצוני בפראג באה הממשלה האוקראינית בדברים עם ראשי הציונים ובימי הקונגרס היצוני בקרלסבר נעשה חוזה ביניהם, שהיהודים יסייעו את פטלורה לכבוש ולכנות את מדינת אוקראינה ולכרות ברית עולם בין העם האוקראיני והעם היהודי, — תמוה הדבר, עיני מי רוצים הם לנקר? ואת מי יטעו בשקרים הבדוים? הרי ראשי הציונים עודם חיים ומבהישים את הכל.

דעת. הצוררים הפולנים באגודת רווואיי החלו ללמד את עם דעת' בנוגע ליהודים, באספות גדולות מלמדים דברניהם את העם הפולני, כי אגודת העמים אינה קיימת אלא בשביל היהודים. להנביר שלטונם ורק בפקודת היהודים היא משימה, את ההכרעה ע"ד שלווה, גליטא, כדי לעכב את המלחמה בהם המוכנה בפולין, לוטסלבסקי הורה כי צריך לעשות את היהודים לזרים בפולין, שיהיו פטורים מן הצבא ותכרים כל זכות אזרח.

ברוסיה.

בשרה קטל. שוב באות ישמועות נוראות משדה הקטל האוקראיני בעיירות וינקוב, ווינקובץ ויאלטושקוב שרפו חכמי שוודים בחים, הרנו נפשות וכוזו את רבוש היהודים, בעיר האחרונה העמידו את חשובי הקהלה בשוק, יצקו עליהם בנוזן ושרפום חיים, כל העיירות הקטנות מתרסקות מיהודים, כל היהודים מתקבצים בכרכים, שישם אין החיים תלויים מנגד בכל רגע, ושאלה קשה יש עתה לרבנים: מה לעשות בבתי הכנסת ובבתי המדרש בכל הערים העוזבות ההן? המוטב להרסם, לבל יתעצלו בהם האויבים או למכרם, כדי לפנים עניים בדמיהם? מהנות יהודים נקבצו סמוך לגבול ואין מניחים אותם לעבור.

פושעי ישראל. הפושעים המתבוללים, שנתגלגלו אל תוך הממשלה הסובייטית, עדיין לא נהו מועפם במלחמתם נגד היהדות. המה דורשים עתה לאסור ליהודים את שכינת השבת וגם את הלשון היהודית, שהתירו עד כה בהסדם. בקיוב נתקבצו עתה 115 00 נפש יהודים, לפני המלחמה היה מספרם שם כשלושים אלף.

משפט המרצחים. ביהיד במינסק דן ששה בעלי אחרות גדולות למיתה, יען שסו את האכרים ביהודים להרגם, באספת עם רבה, שהיתה במינסק, החליטו הרוסים הלכנים לעגור בנוסח בראשי הליסטים בלחוביין וסאבינקוב, שאנשיהם עורכים מטבח ביהודים וכוה הם רוצים להציל את רוסיה.

באשכנז.

צרת עשירינו. גם לאשכנז הניעה צדקת הועד האמריקני, להושיע את פליטי המזרח, שנמלטו שמה בימי הזעם ואמנם הרבה מאד עזר הועד הראשי של כל ההסתדרויות היהודיות באשכנז, כי מומחים הם עסקינו באשכנז לסדור עזרה לאמצעים בעת צרה, אך הכל בממון אמריקה, והנה נפסק גם יש זרם הצדקה ועשירינו באשכנז הגם בצרה, מה לעשות? היוציאו ממון מכיסם הם? הרי לא לזה נוצרה הם הגילים רק לעזור וליעץ בממון זרים, אע"פ שישנם באשכנז מיליונרים ומיליארדרים לא פחות מבאמריקה.

250 שנה הקהלה היהודית בברלין חגגה בימים האלה יום מלאות 25 שנה ליסוד הקהלה היהודית בברלין, עד היום הוא אסור היה ליהודים לגור שם בקביעות.

באוסטריה.

פחד פגרום בווינא. שמועה עברה בווינא, כי בימי החגים היהודיים יתנפלו האנטישמיים על כתי היהודים לעשות בהם שמות, הציונים השתדלו אצל הרשות, לחזק את השמירה, הממשלה הבטיחה, כי לא תסבול שום פרעות ותדאכן בראשיתן.

המלך וואסיל. רבים הם אדוני אוקראינה וכו"כ עונבים על היהודים, למצוא חן בעיניהם, מלבד המרצה פטלורה, המתמר למושר אוקראינה, מתנשא גם הדוכס הגדול ווילהלם האבסבורג, המכונה עתה וואסיל ווישוואני, למלך על האוקראינים, וגם הוא שואף לקנות לב היהודים, לתכלית זו שלח אל הרב הראשי בווינא ד"ר חיות סך 50

הספרדים הרורים בהם. חיל הספרדים הובה ונס מערי מזוקה. ואת שארית המתם כלו המורדים ביהודים היושבים לבטח אתם. כאשר נכנס חיל מארוקה לעיר מלילה. ערכו טבח ביהודים וכוזו שללם. היהודים בעיר הזאת הם רוב בני העיר ותחת שלטון ספרד היתה להם מנוחה מאויביהם הקנאים המתמידים.

באמריקה.

הניניה לגולים. חבר מועצת המדינה היהודי סיגל לא ספק מהשתרל בעד הפליטים. שלא יחמירו כל כך ברשיון הכניסה. ואמנם הצליח להטות לב הממונים. שימתיקו את הדין הקשה ויתרו לנשים הבאות אל בעליהן. לאכות הבאים אל בניהם ולילדים פחות מכני 18 שנה בני נתיני אמריקה. שיכנסו אל הארץ מחוץ לשעור הקצוב לכל ארץ. עודנו משהדר להוציא מן הכלל גם נדרשים מאת קנאים רתים ולאומיים. כמו יהודי רוסיה. ארמנים ודומיהם.

בראנדיים וסייעתו. המועצה להתפתחות אי. שנוסדה באמריקה עיי הציונים הנפרדים. הנמשכים אחרי בראנדיים. ישרה אגודה. לכונן בנק עממי באיי למלוה ולפקדון ברבע מיליון דולר. הקבוצה הוציאה מניות בנות 10 דולרים בעד מיליון דולרים. הבנק יוסד בזמן קרוב.

הפולנים באמריקה. בהודש שעבר היתה בשולדיה ועדה רבה של האגודה הפולנית הלאומית באמריקה ונתקבלה החלטה. להבדל מן הועד הלאומי. שנתן ידו לענרעקים.

השבוע בכל העולם.

המניסטר הפולני החדש לממונות הכנים אל הסיים עשרה דברות. שהוא דורש לתקן המצב הכלכלי במדינה. החשובים שבהם הם: בטול משרדים יתרים רבים. שנתקנו רק להמציא הכנסות הנם למיחסים; אין להוציא ממון בשום אופן או לקבל התחייבות על הארץ בלי הסכמת המניסטר לפיניץ; בטול לפי שעה חוק הבטלה של שמונה שעות עבודה: הוצקת האחוות הגדולות לא תפול למשא על הארץ; כל אדם ירים פעם אחת תרומה מנכסיו וממשכורתו לקופת המדינה. הסוציאליים כבר ערכו הפגנה נגד בטול חק הבטלה. — באיטליה היה נעש הארמח ונהרסה כליל העיר מאפאנה. — מועצת אגודת העמים נמרה את משפטה בדבר שלוחה העליונה. גם את פסקהדין הוציאה המועצה העליונה. כפי הנשמע' תמסר רוב הארץ המכילה את תועפת ההרים לפולנים. אבל משק המכרות וכלכלתם ישארו בידי האשכנזים אדוניהם. — המשפח היה המוכה את מיליון וגם תבנית המניסטר החדש לממונות מיכאלסקי. הרוצה באמת לעשות סדר טוב בכלכלת המדינה. פעלו שערך חמיקה הפולנית עלה בכפלים. — ביב אנגליה ואירלנד יושכים ודנים עתה על יחס אירלנד לפלכות בריטניה הגדולה וכפי הנראה יבאו לידי פשר.

בחקירה על אדות האשמים בשליחת יד בהיי נשיא הארץ נגלו כתבים בקרב צעירי האוקראינים. המעידים. שהכינו קשר גדול לימי האסקף לתכלית קריעת גליציה המזרחית מפליין. כספירת העם לא אבו הדותנים להשתתף. והתחבאו ביערים מפני פקידי הספירה. פקיד אחד רצחו ואחרים הוכו ונפצעו. — קימאל פחה. ראש הטורקים הנלחמים ביונים. דחה את בקשת היונים לבטוח בנייד של פשר. — בכמה בתי הרושת באשכנז בשלו את יום העבודה של שמונה שעות והנהינו שבוע של 56 שעה עבודה.

אלף כתר בשכיל הוד העוזר את פלישו אחינו קרבנות הפגנומות באוקראינה ואל הגרבה צרף ברכות והבטחות.

בביהם.

ועידת ההגרה. בימים האלה היתה בפראנ ועידת עסקנים יהודים. העוסקים בגדירת פליטי המורה. להקל עליהם את הנסיעה ולתור להם מקום. אחרי הוכוחים ואחרי תאור מצב הפליטים בכל הארצות ההלטיה הועדה לכונן בנק למהגרים בלנדון ומרכז הגרה בפאריז עם סניפים בכל ככל הארצות. בראשם יעמדו פקידי האי.ס. חברי ועד העזרה. אגודת העזרה ליהודי אוקראינה וכן ועדי כל מדינה. תועדת הוערים תהיה לעזור את הגולים בעצה ולתור להם מנוחה.

בהגרה.

גרי אריות. כבודפסט עברו בשמונה חרשים בשנה הזאת 129 איש ואשה מן הרח הקתולית לרת היהודית. מחציתם הם מומרים. שביטי המהפכה השתמדו מפקח הנקמה ומחציתם קתולים מלדה. שהמירו דתם לאות מחאה נגד המפלגה השלטת. העושה כל תועבה בשם הנצרות.

חנינת הד"ר לעוו. לשכת המלגה האונגרית מודיעה. כי נשיא מדינת הגר סלח להרב ד"ר לעוו בסנדון עוונו (שנאשם במער נגד המדינה ובגדוף הנשיא) ומשפטו בטל.

בארץ ישראל.

בנין טבריה. העיר טבריה חסרה דירות יותר משאר הערים. הצפיפה שם היא סכנת נפשות ממש. עיב נוסדה שם חברת. אהוות ביתי. שקנתה מאת יק"א 470 דונם קרקע על שפת ים כנרת להרחיב את העיר בשכונה חדשה. שתכיל את כל המסחר. את מוסדות הממשלה. כתי מלון וכים ובית הולדים גדול.

הרבנים הראשים. ראשי ביה"ד הגדול בירושלם התיצבו לפני הניצב העליון. לקבול לפניו על הוסר הכנסות של הרבנים. שבעבור זה כל מוסד הרבנות עומד בסכנה. המה בקשו ממנו לתת להם יפוי כח יותר בענינים ידועים. הניצב הניד להם. כי בחיקה. ששלח ללנדון. יש גם סדור זכויות כהני הרתות. הרבנים השתדלו גם בדבר תקון בנין קבר רחל. שבנה משה מונטיפיורי. בקרוב תבחון ועדה את עניני כל המקומות הקדושים.

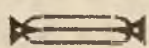
עורי גולה. בימים האלה מהכים באיי לשלש ספינות. שתבאנה מטריאסטי ובהן 470 עולי גולה מאוקראינה ומרוסיה הלבנה. מהגה מלישא וכו'. חברת. מעבירים בווינא ערכה את הנסיעה באופן שלא יחסרו על הספינה צרכי החנים.

נמל חיפה. כפי הנשמע עשתה ממשלת איי חוזה עם הפירמא האנגלית פיערוון לבנות נמל גדול בחיפה. ההוצאות תעלינה לעשר מיליון ל"ש. את הסך הזה תזקוף הפירמא על הממשלה במלוה ולה תהיינה זכויות ידועות בנמל. אם תמגר העבודה תהיה חיפת עיר החוף הראשית ככל סוריה.

ישוב רומני חדש. חברת. אהוהי ברומניה קנתה חמשת אלפי דונם קרקע אצל החוכות ועוד נכונים לה 39 אלף דונם. להישיב שם 1209 ביתראב ולבנות חמשים בתים עד סוף השנה הבאה.

במרוקה.

שוד ומבא. בארץ הקלאסית של רריפות היהודים אשר בקצה קרן צפונית מערבית של אפריקה מרדו המהמדים ככוכשים



פרי עץ הדר.

רעיונות להג הסוכות.

זאת הרה"ג משה אביגדור עמיאל אב"ד באנטוורפן.

הדפלומציה היא העומדת למעלה ראש ומושללת בכמה ולפניה יכרעו בדרך כלל העמים והמדינות. שהנם בידה כחומר ביד היוצר. שבהבל פיה תקים עולמות ותהריבם. הערבה גדלה כעת גם על הלולב וגם על ההדר ומכיש על האתרוג. שכמעט לא נראה כלל.

אבל היהדות הנה זה יותר משלושת אלפי שנה. שמחוקת בשלה וכל הרוחות שבעולם לא יזווה ממקומה. כי האתרוג לפרות קטנותו. לו הגדולה והגבורה. התהלה והתפארת... אמנם היהודי יודע כי ארבעת המינים מעכבים וא"ו. אבל לרקדק אחר ההידור שבהם למה לו. וכיון שברק את האתרוג בשבע בדיקות בוכוכית מגדלת. לראות אם אין בו פגם או נקב כל שהוא. הוא לוקח את שאר המינים האחרים כמעט מכל הבא בידו. ואמנם הדר הוא האתרוג — הלב שלנו הדר הוא גם בימי עניו ומרודו. הדר הוא למרות כל הקמים עליו לנבל תארו ולהשחית מראהו. הדר הוא הלב הישראלי. והכל שעדיין לא נולד המשורה. שישכיל לתאר את כל ההוד וההדר. החן והאצילות שבו. לב ישראל הוא המבצר היותר חזק שבעולם. שכל החצים והבלים שאות אינם שולטים בו. והוא חי וקים עד היום הזה. ואם כי לפעמים נדמה. שתירדמה נפלה עליו. הרי הוא רק לרנע. כי תיבף הוא חזר ונעור.

הלולב. הרומה לשדרה. גדל גבוהים. נכורי מלחמה בעולם; תהדס הרומה לעינים. גדל חכמים בעולם; הערבה. הרומה לפה. גדלה דפלומטים בעולם; והאתרוג. הרומה ללב. גדל נביאים ומחוקקים בעולם. תשועת ישראל היא לא מן ההידור שבלולב. לא מן ההידור שבהדר והערבה. אלא מן ההידור שבאתרוג. תשועת ישראל תבא בידי נביאים ולא בידי דפלומטים.

זושא בעק.

שמחת תורה בעיירה.

כעין משל.

מי שחושב שאנשי העיירה בכלויה עומדים במרנה נמוכה במעשיהם. במדותיהם ובתאוויהם מכני הכרך. הרי הוא טועה. כי אין בין העיירה הקטנה לעיר גדולה ולא כלום. כל מה שיש בעיר הגדולה מצוי גם בעיירה הקטנה. אלא כועיר אנפין. מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע ומלכותא דבית המדרש כעין מלכותא דארעא...

כל אותם הרברים. שעיר מרובת אוכלסין התברכה בה. עושרים בתקפם גם אצל בני העיירות הקטנות. עיר יהודית רבתי עם נתלקה. כידוע. לשלוש כתות: עידות. בינוניות. וחבורות. והם: יחסנים וסתם אמורים וכעלי מלאכה. הכחה העליונה מביטה תמיד בבטול מנכה על האחרונה וזו נושאה בלבה על העליונים שנאה כבושה וכמוסה בעבור זה. ולפי שפחיתות ערכם שר בעליהמלאכה ניכרת ונבלשת רק בבתי הכנסיות. עמדו ופרשו מן הצבור ויסרו להם. מנינים. כדי שיעמדו ברשות עצמם. מנין כזה היה גם בכלויה. אף-על-פי שהעיירה קטנה ואנשיה מעטים וקבעו בו ארבע פעמים בשנה קידוש עם תופינים. והיתה להם. ארץ ישראל. לא מעמו טעם גלות אצל היהודים היפים. את כל השמנונית לקחו הם בעצמם: ששי. מפטיה. הקפה ראשונה. ככל העולה על רוחם. ועוד יותר: לפעמים. כשחמדו לצון. הווילו את הסחורה. בכדי לקנמר את היחסנים. לקחו מן הבא בידם. איזה שליא שלא ידע עוד לשחול חוט במחט כהונק. וכבודו בששי. את מטקי העלון העבירו לפני התבה ודוקא בתפילת הגשם. למען ישמעו היהודים היפים ויתפקעו מכעם...

אבל כל זה היה בשבבר הימים. בעח שהמנין שלהם עמד על מכונו. והנה נפלה דליקה והעיירה עם בתי כנסיותה וטניניה עלו כליל

יש אמרים. ורבים הם. גם מכני ברית וגם משאינס ב"ב. כי חסרים את דגש היופי; זאת אומרת. שאין אנו מכינים להבחין בין הנאה ובין המכוער. לדעתם אבר לנו רגש היופי בעמדנו על הר סיני. בשמענו את ההזרה. לא תעשה לך פסל וכל תמונה ואמרנו על זה נעשה ונשמע. אלמלי היה לנו אף משהו מהחוש האסתטי. לא היינו מקבלים זאת.

אבל יאמרו אלה מה שיאמרו ואנחנו יודעים. כי גם זאת היא אחת מהעליות. שמעלילים עלינו מדעת או שלא מדעת. הרי אותה האוזן. ששמעה על הר סיני את הלאו של לא תעשה כך פסל וכל תמונה. שמעה גם את העשה של ולקחתם לכם פרי עץ הדר. ומי בעם ישראל. שבקשת ההרור נחשבת לו למצוה ולחובה לא רק בעד יתירו סנולה. אלא בעד כל העם. ומעולם לא היינו חסרים מהדרים וגם מהדרים מן המהדרים. אלא שיש לנו אמת מרה אוריגנילית. למוד בה את מרת היופי וההידור. השכלת יון אין לה פרי. כייאם פרחים אומר ר' יהודה הלוי. והיהדות. נוסף. מצדנו אין לה פרחים. כייאם פרי. ובעוד שהיונים וכל התולכים בעקבותם. מקפידים רק על הפרחים שיהיו פהודרים. הנה אנו אומרים: ולקחתם לכם פרי עץ הדר; אל תרקדו הרבה בפרחים. שאינם מעלים ואינם מורידים ואינם שוים בנוק הזמן. המה צצים ונוכלים מהרה ואחת היא אם מהודרים המה או לא. אלא תנו לבכם אל הפרי. שיהא נהדר בתכלית ההידור. והידור נחשב אצלנו לא רק מה שמהודר בנידול ומראה. אלא גם בטעם ובריה.

היהדות נאה דורשת ונאה מקיימת. כי עיב לא בקשנו מעולם את היופי שבנספלים ובתמנונות מעשי ידי אדם. אך את היופי המקורי של הבריאה נושא; לא את היופי של הדומם שאין בו דוח חיים. אלא את היופי של הצומח. החי והמדבר. היופי של עץ חיים הנושא פירות... ואם היופי הוא ההרמוניה של החיים. הנה יש לא רק הרמוניה יחצונית. אלא יש גם הרמוניה פנימית. ומי בעם ישראל המבקש תמיד את ההרמוניה הפנימית. הנפשית. הלבבית ונתן תמיד את נפשו על זאת. כי חזקה עליו מצות הבורא. ולקחתם לכם פרי עץ הדר. השדרה של יולב דומה לשדרה של אדם. הדס דומה לעין. הערבה לפה והאתרוג ללב — מאמר חזיל. — ישראל הוא הלב שבאומות. אומר שוב משורר היהדות ר' יהודה הלוי. ומה נאמנו דבריו. כי מי כעם ישראל. שכל מעינו הוא לשכלל ולשפר את הלב. לטהרו ולקדרו בכל מיני טהרה וקדושה שבעולם ומי כהיהדות. האומרת את כל אדם לפי ערך נדבת לבו. כי רק באצילת הלב אנו רואים חוות הכל. אמנם יודעים אנו להעריך גם את השדרה שבאדם גם את העינים והפה שאדם. אבל את ההדרו בקשנו רק בלב לבד. להרומיים הקדמונים היה העיקר ההידור שבשדרה. המה העריכו את כל אדם לפי נידול הנוף. לפי כחו ונבורתו. פתנס מחוכם היה להם; נשמה בריאה בנוף בריא. אבל זה היה רק פתנס בעלמא. נשמה בריאה היתה להם לאו דוקא. כי כל מעינם היה לנוף בריא. ומה נשאר מהשדרה הבריאה? מהלולב המהודר שלהם. שהיו נושאים אותו תדיר לסמן נצחונותיהם. נעשה כבר לולב היבש.

היונים הקדמונים הקפידו להדר בכל מיני ההדרים את ההדר. את העין סמל החכמה. החכם עינו בראשו. אבל כשנהפך עליהם הגלגל. נעשו להדרם שוטה. נשתקעה חכמתם. והעמים החדשים מהדרים דוקא... בערבה. הערבה דומה לפה... הם רוצים רק בדפלומציה. שכל כחה ונבורתה הא כפה ושפתגמה היא; לא נכראה הששון אלא לכסות על המחשבות שבלב.

והמתפללים תורוים ססוק אהרססוק אהרי השיצ בהתלהבות. רק בעלי המלאכה עומדים ומחכים בקוצר-רוח: אינו הקפדי תעלה כנורלם? הנה סוכנת ההקפה הראשונה. רק משיי. וזהבי הולכים עכשו. מתלוצצים בעלי המלאכה ומחמטים בהטאות נעוריהם וסוכרים את קלון אבות אבותיהם ומטיחים לעומתם.

הבט, היום הנה ר' שמריה יהודי יפה; התזכרו איך שלשל לתוך כיסי כסף זרים? הביטו איך ר' נוגם יוקד עם התורה... יארו איך הוא מנפפה מנשקה... היודעים אתם - פונה שמואל הונג בשאלה אל הכורת החייטים. התדעו מפני מה הוא שמה כל כך בתורה? הן הוא ימאי וריניל בשבועת שקר ומושום זה הוא שמה בתורה. בה הוא מרויח כסף, נשבע ונוטל...! כשנכרוה ה:קפה הרביעית, ופן בעל המלאכות לא נקראו, התחילו להתרעם, ואחדים מהם קמצו את אגרוסיהם... בהקפה החמישית נקראו אבל הם ההליטו שלא ישחטבו עוד בהקפית. גברה ההתרגנות אצלם יותר ויותר, נשמשו הרבה מסוכביהם הצדה, ומפיהם התמלטו נדוסים וקללות נגד התקיסים, שלקחו את התורה כחזירה. ובפנה נסתרה הסתתר תנחום הקצב. הוא מינע את מחו למצוא איזה ססוק, שיתאים להענין הזה. להוכיח לאותם היהודים היפים מן התורה את מעשיהם הסקולקלים. אבל מעשה שפן! עיוב פרשיות במחוי ערסל ומאמר גם אחד - אין, הוא נאנה.

לא! התמרמו בעהימ. צריך להראותם מי אני. אמנם יהודים במרצע ובפטישו, אבל יהודים כשרים, כשרים וטובים, כמחסי. סערו הלכות. העינים ירו זיקי איש, ויריהם הורמו כמו מאליהן...

כשדאה זאת ר' דוב הנבאי, נרתע לאחור, הוא ידע למדי לבון את הרחמות, ומקמטי פניהם ומתנועת ידיהם הכיר, שעוד מעט תחולל הסערה על ראשיהם, אבל הוא ידע נכ במה לשכך את חמתם, ידע כל חולשה והולשה של בני אדם וכצדם החלש ידע לרכך את לבנם ולפייסם. הוא פנה אליהם בקריאה חמה ולכבית: אחים, יום טוב היום. הן השמחה, שמחת תורה ומדוע פניכם רעים? שמא חס ושלום עיי הקפות? עט, אין כדי להפר את החג אנחנו לא נתכוונו - חס ושלום - לזולז בכבודכם, רק שכחה נפלה כאן... אדרבא, הנידו כעצמכם, מדוע נבכר האחד על השני? במה השוכים הם יותר מכס? במה זכה ר' זינוול? הנידאת שמים שלו? פייסי פי!

אתם, בעלי המלאכה עומדים במדרגה יותר נבחה, הלא כולכם יודעים את מאמר הויל: גדול הנהנה מיניע כפיו יותר מירא שמים... אדרבא, בואו אחים, בואו; תנו ידכם ונרקד! נרקד ונשמח ביהוד...

דנע שררה דממה. הם הביטו זה בפני זה, הורידו את ראשם נידרים, שנמצאו בקלקלתם... אחים הרי אתנו ואין יבלנו לחשוב מחשבה כזו... אחים התפצים לצאת במחול אתנו. הם אינם מתנאים כלל.

ובעיד רגע הבק שמעריד הנגר בידו הנסה והקשה את יד ר' משהילע מלוחדירבית, וידו של ר' מנחם אחזה בידו של בעריל הונג, וערבבו משי וזהב. כמקצרו עליונים ומאריכי תהותנים, הסחובוכו כמעגל הלך ורקוד הלך וזמר... נח קצפם של בעלי המלאכה ועל פניהם רחפה בתצחוק של נחת רוח...

על המוקד. בעמל רב עלתה בידי אנשי העיר לקבץ את הכסף הדרוש, בכרי לבנות בית מדרש אחד לכל הקהלה. ומני אז באו ימים אי טובים לבעליהמלאכה. את רסן ממשלת הנבאות לקחו, כמוכן, היחסנים, ואלה סררו את המחשלים כל אחד על מקומו, כטוב בעיניהם. בכותל המזרחי הקציעו מושב לטובי העיר והנגידים. מן דרום לצפון - הבינונים; ובמערבו של בית התסלה הושיבו את החיים מיניע כפיהם. החלופה הואח הטיחה רעש גדול בחוגי בעליהמלאכה. וחכו לעת מצוא. עברו ימים והעריצות נגדם התגברה. אז באו בעזרה לתנחום הקצב, שהוא יריב את ריבם. בטוחים הם כו, שהוא ידע להוכיח ליהודים הנאים מן התורה, שאין מן המדה להחנה עמם באופן כזה. ברי להם שהוא ידען גדול, כי כין שתי מלים הרי ססוק שלם כבר נסיו, כדאי לסמוך עליו.

ותנחום בא לפני ר' דוב הנבאי וקבל לפניו על החרפה, שהוא ושיערו המיטו עליהם, הוא טען, שלכל שכת ושכת מיציא הוא אחד מהם. לעשותו שעיר לעזאזל, קרבין להמישי או להוספה ובי סובר הוא, שיש לבעלימלאכה קיבה חזקה כזו, שתעכל עליות כאלה? מה זאת? - פנה אליו תנחום בקרירות מעושה - חביבי, אמת שבעלימלאכה אנחנו, אבל הלא סוף סוף מחומר אחד קודצנו... ומה הוא בן אדם, שיתנאה עליונו, אדם דומה לחרם הנשכה, כציין נובל ובאבק סורה... האם כשביד שאנו חיים, מיניע כפיו נספיד? לא כן כתוב בתהלים. את כל זה הנני מציע לפניך - הוסף בצהוק - להלכה, ובתור ידיד איעצך ר' דוב, חביבי, אל חמתך יותר מן המדה את המיתה, כי עוד מעט ויתסקע... הלא תבין? דע לך חביבי, אנו היהודים הפשוטים מוכנים תמיד לדורון ולמלחמה. את זה תשוה לפני עיניך... וכזר ר' דוב, בעוד שבוע נחוג שמחת תורה, ובכן הוזהר שלא יבא לידי מחלוקת!

וה' דוב הוא נבאי מצוין, שכחו גדול בפוליטיקה, וידע איך להחנה עם איש ריבו להרניעו ולפייסו. אדרבה - סתח הוא את פיו כנחת - האם איני מכיר את ערך בעליהמלאכה? עליו העולם עומה, כי לו שבתו ממלאכתם הלא חזר העולם לתחו ובהו... וכאמת עומדת האומנות אצלנו כמדרגה נבחה. חויל הפלינו בשבת המלאכה רב יוסף דרש: ובחרת כחיים זו אומנות; ועוד אמרו, גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה; כשם שהתורה נתנה בכרית כך המלאכה נתנה בכרית, ועוד ועוד, אצלנו אין יחסנים, כולנו בני אברהם יצחק ויעקב, כולנו בני מלכים, וזאת תהלתנו אין פריצים אצלנו.

כך חביבי - שסעוהו תנחום, איך נאמר שם? מ... מ... שבתתי... כן, נאה דורש אתה, אבל איך מקיים.

מי זה דורש? אינו דרשה? הרים ר' דוב קולו - הוא העביר את ידו על זקנו הקטן - הנם אתה מקמני האמנה? העיקר היא האמונה היהודי צריך להאמין, כזה הכל מודים - הפסיקהו הנחום והביט עליו כמבט ערמה - אבל אמונה לחוה, ואמונה שלך לחוד.

ר' דוב נכך מעט, אך כרגע חרים ראשו, הניע בידו וקרא: ע. בע. הנני חוכי כברי, ושונא אני להחניף, כנקיטת חפץ לא אשבע, מי שחפץ להאמין יאמין, ואם לא, לא אכסית לי כלל, הלא כבר הבהחתיך, שאין חלוק אצלנו, כולנו יהודים ממדרגה אחת, והעיקר שיהי לבנו שלם, שחבטחו בנו ולא תהרהרו אחרינו תמיד, ובכן?

עט, אין מה לחשוש; תוכל היות בשוח. כלב שמת יצא תנחום, מצוה גדולה באה היום לידו ולא ההמיצה, השרה שלום בין אדם לחברו ונחך, בהנאה מיוחדת, כאומן הרואה, שמעשי ידיו עלו לו היטב.

*

דיל שמחת תורה, ביתהמדרש מוגר, פני המתפללים שמחים וצוחלים, העינים מסיקות ניל, וקול נעים טפלטל "אתה הראית".

ברכת מול טוב ועתיד טוהיר לחברנו הותיק מ' אלטער וואחל לארוסו עם מרת רייזיל שענהבאך מאיסטיק, יכו לבנות את עתידם על הרי ציון וירושלים.

אנדרת המזרחי פא נוק.



בית מסחר הספרים של

L. Fortgang, Kraków Krakowska 33.

ספרי הוצאת שטיבל.

120	למהירים האלה הוספה 50% (הון מהתקופה) מרק.
120	התקופה, ערוך ע"י ד. פרישמן, ספר ד, ה, ז, ח, ט, י כל ספר 0
150	שידי אנקריאון, תרגום שאול ששרניחובסקי המחיר
230	איסינגיה בשורים מאת נשה, תרגום יעקב כהן .
200	פואמות דרמטיות פושקין . שמעוניוביץ .
125	הנסיעה בהרי הרץ הינה . " .
340	גבורים ועבורת גבורים קרליץ . אינהורן .
300	כאש ובחרב, חלק א' שנקביץ . פירענק .
320	חלק ב'
320	חלק ג'
240	חלק ד'
120	ממעמקים וילד . פרישמן .
140	מניפה של לידי וינדרמיר וילד . טכיוב .
160	חיבותה של רצינות
130	היתה שניצלר . יקבוביץ .
170	האחיות ופרמן
110	רבי שלמה נגיד שלום אש . מ. שפירא .
275	אינבורג קרמן . רוד צמה .
190	האויב, חלק א' הפסמן .
700	שכול וכשרון, ספור ברנר .
600	חיי אדם: ילדות שלום-עליכם . ברקוביץ .
600	נערות
600	בחרות
320	אירידיון קרשינסקי . בן-אברם .
180	מלחמה ושלום, חלק א' טולסטוי . שריווש .
160	חלק ב'
170	חלק ג'
150	שש אחיות, דרמה צ'חוב . בן-אברם .
220	יין כריסטוף רומן רולן . ה. יבין .
240	סן טדיאוש אדם מיצקביץ יוסף ליכטנבוים .
260	פילוסופיה של אמנות מאת הפוליט טן .
700	הדמיות היוצר, מחקר פסיכולוגי מאת ת. ריבו ד"ר ג. טורוב .
300	תמונת דוריאן גרי . אוסקר ויילד . ה. טכיוב .
700	כתבים נבחרים פטר אלטנברג ג. שופמן .
150	מיקטוריה קנוט המטון פ. נינבורג .
100	האנלים הארמים . ס. אובסטלדר .
800	ביערות פולין, רומן . אפאטושו . מ. פיסמן .
225	חוון התשבי מאת יעקב כהן המחיר
40	הקדושים, סמפניה

ובער המשלוח 5 0/0

קטלוגים אינם נשלחים לפי שעה.

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דרהר, מחירו 400 מרק מכוך. לטו"ם ולמורים רכס הגון
Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

הידות ההגרות הנפלאות ע"ד עשרת השבטים

ופתרון ע"פ כל המכורות ההיסטוריים וע"פ ההגיון הפשוט. מהירו עתה 400 מרה. ע"י „Hamicpe” Miodowa 22 Krakow.

סוכנות "המצפה" לרומניה הגדולה למשלוח כסף היא בית מסחרו של Bernard Kohn Tempelgasse 1 Czernowitz.

העמיקאליען גראס-פערקויף.

קאלאפאניום מאנטאין-וואכס קארנאבער-וואכס, נומיאראביקום, נינרצין, וואסערלאזליך און פֿעטלאזליך, ואמטליכע אנילין-פֿארבען, פֿיר שטאף-פֿארבונג אין אללען פֿארבען, בלויה-פֿארבען, אולטראמארין, וואזעלין, וואנענפעטטען אין בלעכדאזען, שווארצעמער שוואכער-וואכס, טינטע, בלעכדאזען א. ד. ג. עמפֿעהלט די פֿראטאקאליערטע פֿירמא

CHIEL TEITELBAUM
FABRYKA WYROBÓW CHEMICZNYCH,
I IMPORT ARTYKUŁÓW CHEM.
DIETŁOWSKA 49 W KRAKOWIE.

כל הקודם זכה.

מהספר **הוי אור** הכולל הקרי הלכה במשפטי הישוב המדיני בא"י, שהעיד התענינות מרובה בין כל שדרות חכמי ישראל וגדולי התורה שראוהו יש עוד לכבוד מספר מועק. מחירו 2'0 מרק. לטחברים ומיס. בחלוק ספריהם. להשיגו אצל Landau Lwów Wesofa 4.

בשדש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית יוכל כל אחד לבוא לידי שלמות גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים. 32 מכתבים לשפה העברית, 32 לפולנית, 10 מכתבים לגרמנית. מחירם של 32 מכתבים - 2060 מרק. (פהות מקומפלט שלם לא יושלח). 10 המכתבים הגרמנים 760 מרק השפה. ספר למוד שפת עבר לבוגרים בתרגום המלים ליהודית, פולנית וגרמנית, מחירו 350 מ. לכוטי רש"י 40 מ.

בחין לארץ מחיר 32 מכתבים 5 פֿרנקים שווייצרים. להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י.

S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.